

FOLK OG LAND

Herr Kristian Skard
Fødselsnr. 79
Ullensvåg-Haug
by.

Norge var ikke i krig og de provisoriske Mendés-France - Desertøren anordninger stred mot grunnloven som ble statsminister

Den 13. juli 1945 holdt høyesterettsadvokat C. A. Thorstensen sin forsvarstale for Reidar Haaland, som av statsadvokaten var innstillet på dødsstraff. Denne forsvarstale var bemerkelsesverdig, fordi advokaten på et så tidlig tidspunkt turde komme frem med de viktigste ankepunkter mot det politiske rettsoppgjør som nettopp var begynt, og hvor Haaland-saken nærmest må kunne sies å ha vært generalprøven på rettsordningen.

Etter Dagbladets (!) referat gjengir vi noen av advokat Thorstensens kraftige uttalelser og vil i samme forbindelse nevne at advokaten senere ble truet alvorlig og advart mot å fortsette krigret.

Forsvareren åpnet: Jeg er klar over at jeg kan på grunn av dette forsvaret bli utsatt for kritikk, men jeg vil utsette meg for den i stedet for at tiltalte skal føle at han sitter her uten forsvarer. — Han gikk gjennom tiltaltes forhold til NS og spurte om dette kunne rammes av paragraf 86. Likeledes kom han inn på tiltaltes deltagelse i krigen på tysk side, og hevdet at Norge på det tidspunkt ikke var med i krigen. Landet vårt var okkupert, og ifølge folkeretten trer okkupasjonsmakten i stedet for den lovlige regjering.

Forsvareren henviste også til Haagreglene og Nordisk Tidsskrift for rettspleie, hvor okkupasjonsmaktens rettigheter og befolkningens plikter overfor okkupasjonsmakten blir behandlet. Det er derfor tiltaltes oppfatning at Norge ikke var i krig. Denne oppfatningen har han ikke vært alene om.

— Og Norge må være i krig for at straffelovens paragraf 86 skal komme til anvendelse. En kan derfor ikke si at tiltalte har overtrådt straffelovens paragraf 86.

Forsvareren hevdet at Haa-

mente regjeringens fremragende advokat i den store Hannevig-saken — høyesterettsadvokat C. A. Thorstensen

land ved sitt medlemskap i NS ikke hadde ytet fienden direkte hjelp, og da rammes ikke forholdet av paragraf 86. Jeg kan ikke se annet enn at vi ferdes på tynn is. Her gjelder det et menneskes liv. Riktignok er dette et politisk oppgjør, men det skal også være et rettsoppgjør.

Forsvareren gikk så over til neste punkt i tiltalen. —

I juni 1941 meldte tiltalte seg til krigstjeneste. Her skal en være oppmerksom på at den diplomatiske forbindelse mellom den norske regjeringen i London og Sovjet-Samveldet ble avbrutt 8. mai 1941. Jeg gjør også oppmerksom på at tiltalte gikk inn i legionen for å delta på Finnlands side. Det er ikke straffbart etter paragraf 86 — hvis vi ikke var i krig med Tyskland.

Forsvareren begynte så å behandle tiltaltes virksomhet i statspolitiet. Han nevnte at okkupanten hadde full rett etter Haagkonvensjonen å opprette et statspoliti. Spørsmålet blir da om det er straffbart å delta i dette. Det er nevnt her at tiltalte har drevet jakt på patrioter. Men hvis det ikke er straffbart å gå inn i statspolitiet, så spør det om en kan si at det er straffbart å utføre arbeidet som statspolitiet forlangte.

Aktor har nedlagt påstand om dødsstraff gjennom den provisoriske anordning av 3. oktober 1941. Alt som har skjedd før denne dato kan ikke rammes av denne anordningen. I dette tilfelle er det en vesentlig del som har skjedd før 3. oktober 1941. Da ble alt påbegynt.

Spørsmålet blir derfor om

den provisoriske anordningen kan anvendes.

Innbyggerne i Norge må også ha lov til å si at denne loven ikke kan anvendes på dem, da vi ikke kjente til den. — Her vil mange si at tiltalte hadde jo radio og kunne høre om loven. Det kunne han ikke. Han var ikke mindre enn to år i den tyske hær, og der kunne han ikke høre på London.

Men vesentlig innvending mot anordningen er imidlertid at den ikke er i overensstemmelse med grunnlovens paragraf 17. Jeg kan ikke erkjenne at vi er dekket ved bestemmelsen på Elverum. Jeg tror heller ikke at det var meningen å forandre grunnlovens

Når dette leses er det en mulighet for at Genevekonferansen er bragt til avslutning og at våpenstillstand er inntrådt i Indo-China, og da på en måte som må være et sviende nederlag for Frankrike og Vesten.

Den franske regjeringssjef som tiltrådte og fikk tillitsvotum på sitt program: Våpenstillstand i Indo-China innen 30 dager, var inntil sin utnevnelse en ukjent mann i utenrikspolitikken. Pressekommentarene rundt om i verden var i tvil om hvilken stilling de skulle ta til mannen som hadde Frankrikes navn som familienavn. New York Times kunne for noen uker

en formuende jødisk familie, derfor også dette egenartede navnet. Men utover dette var han helt ukjent inntil det parisiske høyreblad «Rivarol» offentliggjorde alle hans personalia, som vi her gjengir en del av:

M. Mendes-France, født 1907. Studerte jus og ble Frankrikes yngste advokat og i 1932 landets yngste deputerte. I 1938 ble han yngste minister i Leon Blums folkefrontregjering. Som finanspolitisk ekspert representerte han gaulistregjeringen i Bretton Wood-konferansen, som hadde til hensikt å ordne verdensfinansene. Som folkefrontpolitiker og kanskje

Forts. side 8

Hvem begynte bombekrigen mot sivilbefolkningen?

Hvem begynte bombekrigen mot sivilbefolkningen, er et spørsmål de aller fleste, om ikke alle vil besvare med: Tyskland.

Men det er galt. Det var England som begynte.

«Chicago Daily Tribune» tok for en tid siden spørsmålet for seg i forbindelse med president Eisenhowers krav om kontroll av atomenergien og kom til det samme resultat at England var det land som begynte krigen mot sivilbefolkningen.

Under krigen, i den allierte propaganda, og etter krigen, er det alltid blitt hevdet at det var tyskerne som begynte bombekrigen mot sivile mål og at bombing av Rotterdam var beviset for dette. Og videre at den tyske bombing av London i 1940 — blitzten — var et ytterligere bevis for tyskernes hensynsløse krigføring.

Den, for våre lesere så velkjente, britiske forfatter F. J. P. Veale, sier i sin bok «Advance to Barbarism»: «Det er et av de største resultater av moderne propaganda at det engelske folk, på tross av den klare kjensgjerning, under hele blitzten var overbevist om at tyskerne alene var ansvar-

lige for de lidelser sivilbefolkningen måtte utholde.

*

For en tid siden kom det meldinger fra London om at premierminister Churchill har til hensikt å fremlegge et forslag om at i en kommende krig skal atombomber og atomgranater bare tillates brukt mot fiendtlige tropper. Grunnen til forslaget er at på grunn av risikoen for gjengjeldelse må atombomben ikke settes inn mot byer og andre sivile mål.

Storbritannia har allerede utvirket en avgjørelse i denne retning i det amerikanske bombefly som er stasjonert i England ikke må starte med atombomber.

Når England appellerer til menneskelig samvittighet for å bevare sivilbefolkningen mot den grufulle skrekk som et bombeangrep er, kan en regne med at det blir utlagt som en fair handling. Men den virkelige grunn for dette er naturligvis at Storbritannia følger seg særlig utsatt for atombombeangrep. Dessuten består også den fære at atombomber kan bli skutt ut fra u-båter mot England, eller fra fastlandsbaser.

*

Tallrike britiske militærskribenter har bekreftet den kjensgjerning at England aldri har latt seg hindre av menneskelige hensyn når det gjaldt arten av krigføringen, f. eks. gjennomføringen av masseangrep mot beboelses- og industrisentrer hos motstanderen. Den engelske propaganda arbeider feberaktig for å tilskrive tyskerne skylden for å ha begynt denne art av luftterror. Nøyaktig det motsatte er åpenbart og uomtvistelig.

Forts. side 8

FOLK og LAND

Ansv. utgiver og redakteur

Finn Brun Knudsen

Telefon 55 76 56.

Ekspedisjon: Kierschowsgt. 5, Oslo — Tlf. 37 76 98

Heimevernets legalitet

Professor Castberg har på anmodning av myndighetene skrevet en utredning om heimevernet. Utredningen er referert og behandlet redaksjonelt av de fleste aviser i landet og skulle være vel kjent for våre lesere.

Den lærde professor slår fast at heimevernet som sådant ikke kolliderer med noen av de konvensjoner som Norge har inngått med andre land, og at vernet er å betrakte som en del av landets forsvarsmakt.

Foranledningen til at Castberg ga denne utredning, var som man vil huske den episode som hendte under siste vinters militærøvelser, da en av de «krigførende» parter hovedkvarter ble «sprengt» i luften av heimevernsfolk. Sjefen for det skadelidne parti erklærte da at han ville ta represalier overfor sivilbefolkningen, fordi hans hovedkvarter var blitt angrepet av illegale grupper eller franktirører. Det ble en voldsom pressefeide om saken, og det ble tatt behørig avstand fra den offiser som ville innføre «tyske metoder», da dette med hensyn til represalier overfor befolkningen på stedet.

Så kom saken med opplæringen i heimevernet. Det ble konstatert at enkelte grupper fikk opplæring i «Beinlås» og andre metoder, som alle ble betegnet som torturmetoder. — Det var Dagbladet som reistesaken, og typisk for dette organ ble det gitt nøyaktig rede for hvordan beinlåsmetoden kunne praktiseres, med samt bilde, slik at alle skulle kunne lære å bruke denne sadistiske sikringsmetode ved behov.

Så kom forsvarsdepartementets henvendelse til professor Castberg, og nå hans utredning.

Hans konklusjon, at heimevernet er en legal organisasjon, er vi i prinsippet enig i og har heller aldri tvilt på det.

Men det viktigste ved den tvil som hersker om heimevernets stilling i en krig har vi ikke sett behandlet av noen norsk avis som har beskjeftiget seg med Castbergs utredning, og det er den enkelte heimevernssoldats stilling når han i krig skulle bli nødt til å opptre alene og uten uniform eller kjennetegn for å utføre den ordre han får.

Haagerkonvensjonen sier tydelig at en soldat må bære sine våpen åpent, ha tydelige kjennetegn og stå under kommando av en militær befalingsmann. Følges ikke disse enkle regler må soldaten bli å betrakte som franktirør, en ikke anerkjent krigførende person, og han vil bli behandlet deretter. Med andre ord bli skutt i krigstilfelle.

Det ligger i sakens natur at heimevernet i en krig vil få til oppgave å undergrave fiendens stilling i de områder som er gått tapt for de ordinære stridskrefter, hvor også heimevernsmann selv hører hjemme.

Det er på dette punkt vi vil advare. Når heimevernet opphører å opptre i sluttet formasjon og ved given anledning oppdeles og får oppgaver å løse bak fiendens linjer, kan den situasjon inntre at den enkelte heimevernssoldat opphører å være hva man kan kalle en godkjent soldat. Hvis situasjonen er slik at han må kaste uniformen og bære sine våpen eller ødeleggesmidler skjult er han ikke lenger å regne som soldat.

Vi husker i siste krig de norske sabotørgrupper som utgikk fra millorg og heimefronten. De var franktirører, man kan ikke komme fra det, og ble også behandlet som sådanne av okkupasjonsmakten, helt i overensstemmelse med Haagerkonvensjonens definisjoner.

Kjensgjerninger

Mor Aase til Per: En løgn kan endevendes, stadses op med brask og bram til dens magre skrot ei kjendes kan.

Iflg. «Morgenbladet» 6. juni s. 2 fra Høyres landsmøte:

«Direktør Wright minnet om at det var Hambro og han alene som hadde ansvaret for at Kongen, Stortinget og Regjeringen kom ut av Oslo og at Regjeringen fikk den fullmakt som betydde så meget for oss i krigens år.»

Kjensgjerninger er som bekjent følgende:

1. Regjeringen fikk ingen ny fullmakt, men Stortinget stadfestet at Regjeringen fremdeles hadde den sterkt begrensede fullmakt som grunnloven hjemler.

2. At Stortinget — ut fra samme syn på folkets vel som Quisling-nedsatte en kommisjon på 3 mann (Mowinkel, Lykke og Sundby), med fullmakt til å forhandle med tyskerne med det mål for øye å komme til samme ordning som Danmark, så blodsutgydelse kunne unngås.

OLA NORDMANN.

Særtrykket av fru Ragnhild Wieseners artikkel i Folk og Land nr. 21 har slått godt an og bestillingene kom til oss i slike mengder at vi har måttet trykke et betydelig større opplag enn opprinnelig bestemt. I en samtale med fruén får vi høre at hun har fått en rekke brev i anledning artikkelen som komplimenterer henne med hennes arbeide for de rettsforfulgte og for hennes store resymerende artikkel.

Vi har fremdeles en del ekspl. igjen som vi sender til alle som rekvirerer mot at portoen blir dekket.

Så vidt vi har forstått er det disse grupper, ikke bare her i Norge, men også i de andre besatte land, som danner forbilde for heimevernet, slik står det i alle fall i den alminnelige manns bevissthet. Ut fra dette er det meget betenkelig at myndighetene ikke belærer den enkelte heimefrontsoldat om Haagerkonvensjonens bestemmelser — og ennå mere betenkelig at professor Castberg, ved å unnlate å behandle denne side av saken, gir heimevernet attest for å være helt legalt, mens det kun er det delvis. At den enkelte heimevernssoldat ikke får slik belæring har vi erfart gjennom spørsmål til en rekke nordmenn som har gjennomgått denne organisasjons kurser.

«DAGBLA'»

Hr. Skavlan er av de skjøre og skjøre, som surrer med sykkelig sensasjon, selv Venstre vil nødig ha noe'n å gjøre, skjønt han kurtiserer selv Midtun og Moen!

Fra først av han med bispen sympatiserte og fant all hans tuting i Nordmarka sunn, og Skavlan som andre jo ei observerte at Haagkonvensjonen har hatt dobbelt bunn! (Som hevdes for øvrig av dompapper kun!)

Man så utkom bispen med sin «Folkedommen», beryktet for svulvende svada og hat, og samtidig Skavlan samt andre var kommen omtrent som Peer Gynt til et nytt resultat!

Som bispen han slet, og fremdeles han sliter i kameleonens dramatiske drakt! Historien er gammel. Og mangen angstbiter har snudd opp og ned på hva før han har sagt!

I. Gh.

Vi sakser

Vi tillater oss å sakse følgende lille bit fra «Akersposten» (9. aug. 1947): Artikkelen er redaksjonens egen og finnes på bladets første-side:

« — — — Kongen av Norge er arbeidernes konge. Hans forankring rundt omkring er dypere enn noe annet statsoverhodes. Han har selv en gang sagt: — «Jeg er også kommunistenes konge!»

I betraktning av Arbeiderpartiets holdning til Kongehuset ved kronprinsparets bryllup — som vi refererte nærmere i forrige nummer — samt visse andre hendelser fra den aller seneste tid i tilknytning til kommunistene, er det vel et spørsmål om «Akersposten» har hatt eller har full dekning for sin betingelsesløse påstand.

Gratis billet til Sovjet

New York (FEL): Enhver amerikaner som er av den mening at livet i Sovjet-Samveldet er å fortrekke fremfor Amerikas, kan nå få reise til Russland uten at det koster dem en øre.

Det amerikanske Representantenes Hus utenrikskomite har erklært seg villig til å betale reisen for alle amerikanere som ønsker å reise til Moskva. Det eneste aber er, at alle som søker å få denne gratisreisen, må være oppmerksom på at de ikke vil få tillatelse til å komme tilbake til Amerika mer, men må bosette seg i Sovjet-Samveldet.

I anledning av det vedtatte lovforslaget bemerket utenrikskomiteens formann: «Jeg håper at herskerne i Kreml også vil gi sine borgere de samme betingelser, hvis disse ønsker å bosette seg i De Forente Stater».

Vi ønsker tillykke

80 år.

Kaptein C. F. Graff av Øhr Oslo, fyller 80 år den 26. juli.

60 år.

Major Jørgen Bakke, p.t. Tretten st., fyller 60 år den 29. juli.

Neste utgave av Folk og Land kommer 7. august

UTENRIKSPOLITISKE STREIFTOG

Den "demokratiske" Tito

Tito har etter at han overtok makten i Jugoslavia spillet på mange strenger. Han erklærer seg stadig vekk uenig med Sovjet, men fastholder stadig at han er kommunist og at hans politikk er helt kommunistisk. Det eneste han ikke vil er å være underlagt de høye herrer i Kreml. Han vil selv spille hovedrollen — i alle fall i sitt eget land.

Men disse hans erklæringer får man inntrykk av kommer i bakgrunnen når man ser rest-Europas og Amerikas holdning overfor ham. Der inngås pakter og der utveksles besøk, ja Tito har til og med vært på besøk hos den engelske dronning og ble motatt på festligste måte. Ikke-angrepspakter og vennskapspakter inngås med nabolandene, nå sist med Tyrkia og Grekenland. Man får inntrykk av at det hele er fryd og gammen og stor stas.

En melding fra vår nyhetsforbindelse FEI forteller imidlertid at Tito og hans regime er og blir kommunistisk. Det heter:

Ifølge melding fra vanlig velinformerte hemmelige kilder i Jugoslavia er følgende «arbeidsoverenskomst» kommet i stand mellom Jugoslavia og Sovjet-Samveldet:

1) Sovjet-Samveldet anerkjenner og godkjenner at det jugoslaviske kommunistparti er selvstendig og vil ikke slutte seg til Kominform, som er dominert av Sovjet.

2) Den jugoslaviske regjering er enig i å følge partilinja, hvis mål er verdenskommunismen.

3) Den jugoslaviske regjering forplikter seg til aldri å angripe noe kommunistparti i de Sovjet-dominerte land eller i den vestlige verden. Men det står imidlertid fritt for jugoslaverne å kritisere de forskjellige kommunistregimer.

4) De Sovjet-dominerte land vil igjen oppta handelsforbindelser med Jugoslavia.

Vi gjentar hva som er sagt utallige ganger før: Stol ikke for meget på Tito og hans drabanter!

DE BALTISKE LAND

De baltiske folk ønsket å leve som frie folk, i frie land, i selvstendighet og fremgang. Men det bolsjevikiske regime har frarøvet balterne deres politiske og kulturelle frihet og ødelagt landenes økonomiske velstand. Lærere sendt fra Sovjet har gjort sitt beste for å russifisere den baltiske skoleungdommen ved å gi den en forfalsket versjon av Baltiums historie. Vitenskap, litteratur, musikk, kunst og teater som blomstret i de frie baltiske land, er nå bolsjevisert og ødelagt. Alle ledende stillinger i de tre baltiske land er besatt av russere. Det russiske sprog dominerer skolene. Landenes russifisering har vært og er kommunistregimets første mål.

E. J. Harrison, den britiske skribent som er ekspert på baltiske spørsmål, har rett når han sier «disse land er riktignok små og ubetydelige både i areal og befolkningstall, men prinsippene som her er i fare, er hverken små eller ubetydelige. Det største og viktigste av disse er prinsippet om garanti for menne-

skets rettigheter og kravet om elementær rettferdighet og anstendighet, som er selve grunnlaget som garanterer fredelig samarbeide mellom folk og land.» Dette prinsipp er det gitt uttrykk for i F.N.s charter. F.N., en organisasjon som også Sovjet-Samveldet er medlem av. Det er uforståelig at slike forbrytelser mot menneskeheten, som daglig skjer i de baltiske land, kan begås av en av F.N.s ledende medlemstater. Helt uforståelig er det at dette graverende forhold kan tolereres av de øvrige medlemstater, hvorav mange er vestlige demokratiske som i egne land respekterer menneskerettighetene. — Spørsmålet blir derfor nødvendigvis: Hvor lenge skal de prinsipper hvorpå F.N. er bygget forbli ord som ikke engang er verdt papiret de er trykt på?

Kristendomsforfølgelser i de baltiske land.

«Religion er opium for folket». Marx velkjente slagord er blitt motto for bolsjevikenes anti-religiøse virksom-

het i de baltiske land. Det er derfor ikke overraskende at en av de røde okkupanter framste oppgaver har vært hurtigst mulig å utslette det religiøse liv i de baltiske stater, d.v.s. splitte og knuse den katolske kirke i Litauen og de evangelisk-lutherske kirker i Estland og Latvia.

Bolsjevikenes taktikk i så henseende er å myrde eller deportere kirkeledere i de tre land. Før okkupasjonen var det ti biskoper i Lithauen, men i dag er det kun to tilbake — biskop Paltarokas og den «røde kardinal» Stankevicius. I 1940 var det fler enn 1600 katolske prester i landet, mens det i dag ikke er flere enn 300 igjen. Alle de andre er myrdet eller deportert til Sovjets slaveleire.

Forfølgelsen av kirken begynte kort tid etter sovjet-russernes okkupasjon. Kristendomsundervisningen ble forbudt i skolene, religiøse aviser, tidsskrifter og bøker ble beslaglagt, ungdomsorganisasjoner ble oppløst og universitetenes teologiske fakulteter ble stengt. Baltiske prester som er sendt til Sibirs slaveleire, mishandles ofte på det grusomste og blir satt til det hardeste arbeide.

De baltiske sprog er blitt ødelagt av russerne. Presse, litteratur, teater, musikk og radio og kunst er nå blitt forum for kommunistpropagandaen. Gamle litauiske forfattere verker er blitt omarbeidet i bolsjevikisk regi. De nålevende katolske forfattere er tvunget til å skrive i samsvar med den kommunistiske ideologi. De som motsetter seg dette lider en tragisk skjebne som den unge talentfulle lyriker Antanas Miskinis, som ble myrdet da han nektet å skrive kommunistpregede dikt.

På grunn av bolsjeviseringen og russifiseringen er folke- og middelskoleene tidligere høye standard blitt sterkt svekket. Kulturlivet i de baltiske land er utslettet. De baltiske stater er undertrykket på det grusomste og deres tidligere høytstående kultur har måttet vike for bolsjevikenes propaganda, løgn og bedrag. — (FEI).

LØSLATELSE.

Tidligere feltmarsjell Erhard Milch er løslatt fra «krigsforbryterfengslet» i Landsberg.

GUATEMALA og USA

De hektiske begivenheter i Guatemala er nå kommet litt på avstand, og det viser seg at krigen ingen krig ble og innskrenket seg til en liten ublodig revolusjon, ublodig fordi våpnene og ammunisjonen som ble kjøpt for dyre penger fra Polen og sendt med en svensk båt til Guatemala-regjeringen var ubrukbare! Ammunisjonen passet ikke til geværene, granatene kunne ikke eksplodere og skytevåpnene var utslitte saker. Regjeringen kunne simpelthen ikke føre krig.

Da våpensendingene ble kjent etter at nasjonaliseringen av «United Fruit»s eiendommer var begynt, så USA med skepsis på utviklingen. Man ante en kommunistisk infiltrasjon og fryktet for at kommunistiske elementer skulle få for stor innflytelse, samtidig som USA også måtte gå i bresjen for sine kapitalinteresser i Guatemala, hvor det amerikanske fruktselskap United Fruit hadde investert en voldsom kapital, og i virkeligheten elde, og regjerte over, en vesentlig del av de dyrkede områder.

Alle de mellomamerikanske landene har i mere eller mindre grad vært regjerte fra USA helt siden spanjerne i 1823 ble jaget fra landene. — Alt etter som de skiftende USA-interesser gjorde seg gjeldende ble de forskjellige presidenter og toneangivende politiske kretser i de mellomamerikanske landene satt inn eller avsatt, eller deres daglige politikk ledet hen til det som passet for USA.

Det har ikke bare vært amerikansk kapital som har behersket næringslivet i Guatemala. Det har også vært annen utenlandsk kapital investert der. Nemlig tysk. Tyskerne satset en mengde penger på kaffeplantasjer og lot amerikanerne stelle med frukten. Jorge Ubico som var president og diktator fra 1931 til 1944, var en god venn både av amerikanerne og tyskerne, og var dertil en beundrer av Hitler. Dette affiserte ikke amerikanerne noe den gang, — for United Fruit hadde nettopp fått forlenget sin

konsesjon for nye 45 år. I 1944 ble Ubico styrtet og landet fikk en ny regjeringssjef, professor Arevalo. Nå var imidlertid USA's interesse for tyskernes kaffeplantasjer blitt vakt på grunn av krigen, og de støttet Arevalo da han gikk i gang med nasjonalisering av de tyske kaffeplantasjer.

Arevalo ble etterfulgt som regjeringssjef av den nettopp styrtede Arben Guzman, som mente at han gjorde sitt land en stor tjeneste ved å fortsette nasjonaliseringen av eiendommer som var på fremmedes hender, og det var United Fruits eiendommer. Da passet det ikke lenger for USA, som gjennom sin utenriksminister Dulles øyeblikkelig blåste i kamptrompetene og sa stopp til en slik politikk.

Som man ser, så er det de store landenes politikk som er avgjørende for utviklingen i de små land. Det er de store lands interesser i de små land — ikke for de små land — som bestemmer holdningen.

Nå vil det ikke være riktig å avfeie hele episoden — for etter mellomamerikanske forhold har det bare vært en episode — med at det bare var kapitalinteressene som spilte inn. Det var påtakelig at det også var en kommunistinfiltrasjon til stede gjennom fagbevegelsene, som trykket på når det gjaldt nasjonaliseringen. Og det ville unektelig ha vært litt av en katastrofe for USA om kommunistinfiltrasjonen hadde fått fast feste i Guatemala, for man skal ikke glemme at i vår atombombetid ville Guatemala være et særlig godt utgangspunkt for atombombing av strategiske punkter i USA.

Stillingen i Guatemala er nå at en militærjunta har makten. De har arrestert ca. 1000 kommunister og kommunist sympatisører, mens et lignende antall sies å ha søkt tilflukt i fremmede ambassader. Nasjonaliseringen av United Fruits eiendommer omgjøres og juntaen forsikrer at de vil tilslutte seg vestmaktene fullt og helt.

Stikkordet

En av de verste uhyrligheter som skjedde under krigen var avtalen mellom Roosevelt og Stalin om utlevering til Sovjet av alle Vlassov-soldatene og alle russere som ble påtruffet utenfor Sovjetunionens enemerker.

Det var soldater som av ferdelandskjærighet meldte seg til kamp for et fritt Russland mot kommunismen. De ville befri sitt land fra den røde pest — ikke for å hjelpe Tyskland, men for å bruke Tyskland mot de røde herrer i Kreml.

Roosevelt, som selv her i Norge er blitt forherliget og foreviget i form av en svær stenstøtte i Pipervika, har påført USA en blodskyld som aldri kan rettferdiggjøres. Avtalen er en av årsakene — en viktig sådan — til at Sovjets maktstilling er så stor som den er og at Rest-Europa er nødt til å bruke svimlende summer til opprustning, og stadig lever i skyggen av krigsfaren.

I Readers Digest har Vladimir Petrov skrevet en gripende liten historie som han har kalt «Stikkordet». Fortellingen har stått i den norske utgaven. Vi har av forfatteren, som er do-sent i russisk ved Yale Universitet, fått tillatelse til å gjengi den dramatiske fortellingen som er typisk eksempel på hvordan Roosevelts avtale med den røde Stalin virket i praksis.

Boris Begitsjev, en sympatisk og intelligent russer som kunne engelsk, var i 1929 telegrafist på en radiostasjon russerne hadde anlagt på Franz Josefs land, om lag 1100 kilometer nord for Nordpolen.

Livet var uhyre ensformig der oppe. Men en dag i oktober fanget Boris inn en fantastisk melding over radioen:

«Dette er fra den amerikanske Antarktisekspedisjonen ... Gjennta Deres signaler Hvor er De? ... Det vil si at De er i nærheten av Nordpolen. Vi er ikke langt fra Sydpolen. Vi kan gratulere hverandre, for dette er vel den lengste kortbølgeforbindelsen i historien. Jeg forsøker å få kontakt med Dem igjen. Jeg heter John Tenner. Hva heter De?»

Boris Begitsjev kunne nesten ikke tro at meldingen var kommet så langt borte fra, men senere på høsten utvekslet han to ganger korte hilsener med Tenner. 31. desember hørte han igjen amerikanerens signaler i eteren. De hilste på hverandre og hadde en lang prat.

Tenner fortalte Begitsjev at han bodde i San Francisco. Russeren begynte da å spørre ham ut om Jack London, som han kunne nesten utenat. — Tenner forklarte at han, i likhet med Jack London, var vokset opp på California-kyten, og at han også var glad i bøkene hans. Begitsjev sa at han skulle ha lyst til å komme til Amerika en gang, og

Tenner inviterte ham til San Francisco.

John Tenner var tydeligvis litt av en spøkefugl. «Når du gir deg til kjenne, skal du bare si til meg: Er det sant at du har lest «Den røde pest» av Jack London elleve ganger?»

«O.K., det skal være stikkordet,» sa Begitsjev.

Under den annen verdenskrig gjorde Begitsjev tjeneste som offiser i Den røde hær. — Men han avskydde Stalins diktatur, desserte sammen med general Vlassov og gikk inn i den russiske befrielseshær som kjempet mot kommunistene. Da Tyskland brøt sammen våren 1945, trakk hans avdeling seg vestover i håp om å få beskyttelse av den amerikanske hær.

Men Boris fikk snart vite at amerikanerne ifølge Jalta-overenskomsten med Stalin hadde forpliktet seg til å oppspore og arrestere flyktninger fra befrielseshæren og overlevere dem til russerne. Han var helt klar over hva det ville si: enten døden eller konsentrasjonsleiren. — Det varte ikke lenge før det kom melding om at Vlassov var tatt til fange og at den delen av divisjonen som Begitsjev tilhørte, var omringet av russiske tanks. Fra det øyeblikk forsøkte hver mann å klare seg som best han kunne. Begitsjev dro vestover på egen hånd. Han gikk om natten og holdt seg i dekning om dagen.

En ettermiddag i skumrin-

gen traff han på en amerikansk tank på en tømmervei inne i skogen. Sersjanten som sto ved siden av tanken sa til ham:

«Er du russer?»

«Ja,» svarte Begitsjev, og forklarte at han var på flukt fra kommunist-troppene. I det samme kom ti mann fra det russiske militærpoliti kjørende i en bil. Den amerikanske sersjanten stoppet dem og spurte ved hjelp av tegn om de ville ta rømlingen med seg. Russerne gjorde det klart at det ville de mer enn gjerne.

En av dem trakk pistolen og sa så på russisk til Begitsjev: «Kom deg opp i bilen! Kvikt!»

Begitsjev skulle til å lystre ordre, da han hørte den amerikanske sersjanten si: «Kaptein Tenner, hva er det egentlig i veien med disse russerne? De later ikke til å like hverandre noe særlig.»

Kapteinen trakk på skuldrene. «Nei, hvem er det som kan forstå seg på russerne?»

Russeren rettet pistolen mot Begitsjev og brølte: «Kom deg inn i bilen!»

Med øynene rettet på pistolen sa Begitsjev på engelsk: «Er det sant, kaptein Tenner, at De har lest Den røde pest av Jack London elleve ganger?»

Tenner stirret et øyeblikk himmelfallen på ham. Så sa han i en brysk tone til russeren: «Njet — denne fyren skal jeg ta meg av.» Han ga Begitsjev et tegn og sa: «Kom deg inn i en fart!» Tenner og sersjanten fulgte Begitsjev inn i tanken og smelte igjen tårnluken.

Mens tanken rullet bortover skogsveien, forklarte Begitsjev Tenner hvorfor han og tusenvis av andre russiske soldater flyktet fra kommunismens «røde pest».

Til slutt sa Tenner «Her må vi stoppe.» Han smilte, ga Begitsjev en kartong sigaretter og sa: «Vi må snu nå, Begitsjev. Glem ikke å oppsøke meg hvis du kommer til Statene noen gang. Da kan du fortelle meg mer om hvorfor du kaller kommunistene «Den røde pest».

Boris Begitsjev takket kaptein Tenner, de trykket hverandre i hånden, og så forsvant flyktningen inn i skogen.

Begitsjev klarte å komme seg unna, og et par år senere

Visste du ikke . . . ?

Da Administrasjonsrådet betalte tyskerne skuddpremie på elg . . .

Administrasjonsrådet bisto som bekjent tyskerne på forskjellige vis. Denne bistand skjedde sikkert ut fra de beste motiver. Alt er jo også etterpå tatt i den beste mening. NB når det gjelder Administrasjonsrådets «bistand til fienden». Ingen har heller overgått Administrasjonsrådet i å stake opp linjene for et utstrakt og lojalt samarbeid med okkupanten.

Vi leser i Innstilling fra Undersøkelseskommissjonen av 1945 side 204:

«Under dissens fra Jahn, — Diesen og Seip var fraværende — måtte Administrasjonsrådet gå med på «visse endringer i frednings- og jaktbestemmelsene», eller mer direkte uttrykt: det mat-

te frigi høstjakten for tyskerne i noen utstrekning og senere utbetale tyskerne et beløp for deres hjelp til å minske antallet på skogødeleggende elg» . . .

Hvilken oase av gemyttlighet, rekreasjon og betagende jaktglede midt i okkupasjonens grå tilværelse skapte ikke Administrasjonsrådet her for tyske jegere . . . Hvem kan ikke forestille seg herr Annæus Schjødts tordnende aktorat, hvis det hadde vært Quisling som hadde skaffet tyskerne all denne halali og totsuper i de norske skoger, tenk for et landssvik dette da hadde blitt . . .

Visste du ikke — — —?

ALEK.

Tysk bistand til krigsskadede norske krigsdeltagere

I anledning av rykter om at krigsskadede nordmenn — bosittende i Norge — ville bli ytet økonomisk hjelp av den tyske forbundsrepublikk, rettet Forbundet i januar d. å. en henvendelse til den tyske legasjon i Oslo, med anmodning om nærmere opplysninger.

Den 8. juli d. å. har Forbundet fra den tyske legasjon mottatt et svar som i norsk oversettelse lyder:

«Angår: Helsebehandling, innbefattet ortopedisk bistand, for krigsskadede nordmenn eller personer med tidligere norsk statsborgerrett, som har sin bopel i Norge.

Henv.: Gesandtskapets skr. av 23. januar 1954 — jnr. 554-02, Norge /54.

Utenriksdepartementet i Bonn har meddelt at i sam-svar med den i den anførte skrivelse omhandlede ordning, blir behandlingssøknader fra den ovenfor nevnte personkrets å sende direkte til en (ennå ikke fastsatt) sentralinstitusjon innen Norges Røde Kors. Denne vil overta den videre bearbeidelse av søknadene og føre den nødvendige videre korrespondanse direkte med den tilsvarende sentralinstitusjon innen Det Tyske Røde Kors.

Etter oppdrag

v. Müllenheim (sign.)

Søknad om hjelp til læge-behandling eller proteser vil etter dette kunne sendes direkte til Norges Røde Kors, Bankpl. 1 Oslo.

De nordmenn som har fast bopel innen den tyske forbundsrepublikks område, går direkte inn under de ordinære tyske bestemmelser om bistand til krigssårede.

traff jeg ham i Roma. Det var der han fortalte meg denne historien. Jeg vet ikke om han noen gang kom seg til Amerika.

MJØNVOLD KAFE
Brandbu, Hadeland
anbefales

“Jeg er ingen landssviker”

Høyreavisen «Smålenenes Amtstidende» har i en kronikk behandlet Trygve Engens bok: Jeg er ingen lands-

sviker», og vi tillater oss å gjengi kronikken i sin helhet, da avisens synspunkter bør bli kjent i videre kretser.

men absolutt ikke sosialistisk.

Disse forutsetninger er ganske skjematisk referert og kunne utdypes betraktelig. De er nødvendig å ha for øye, hvis man overhodet skal forstå noe av den reaksjon som var til stede i Norge i det siste ti-år av mellomkrigstiden, da marxistene gled frem til førerplassen i norsk politikk.

Man kan ikke se bort fra at en ganske stor del av det norske folk oppfattet Arbeiderpartiets ledelse og politikk på vesentlige punkter som landsforrædersk. — Hele dette partis forsvarspolitik gikk ut på å legge landet fullstendig åpent for erobrere. Det var vel også til syvende og sist det eneste helt vellykkede i Arbeiderpartiets førkrigspolitik. — Det var kjent for hele det norske folk at fremtredende menn i det norske arbeiderparti var tatt på

grensen under forsøk på å smugle inn russisk gull, som skulle brukes til støtte for samfunnsfiendtlig aksjon i Norge. Man skal også huske den berømte Quisling-saken i 1932, da Quisling som forsvarsminister i bondepartiregjerungen fremla et, for de marxistiske partier ytterst kompromitterende materiale. Hele den ikke-sosialistiske front i Stortinget sto samlet om å fordømme det som ble avslørt. Det har vært stille om dette materiale, etter at Quisling senere ble kompromittert, og det gjøres forsøk på å bagatellisere det. Det får stå hen til historiens domstol. I alle fall måtte de fremlagte faktiske opplysninger i 1930-årene gi en slags sjokkvirkning på alle dem som hadde en potensert nasjonal bevissthet.

Det rådet i mellomkrigsårene

en ganske utbredt misnøye, langt inn i de borgerlige partiene, med det som man oppfattet som en slapphet og evneløshet overfor marxistene. Det er ikke her mulig å analysere denne misnøye nærmere, enn si vurdere den. Man må bare konstatere at den var til stede. At forholdene i og for seg var vanskelige vil fremgå av at Nygaardsvold i 1935 kom til makten på grunnlag av en avtale med Bondepartiet. Så langt gikk forvirringen. Vi hadde hatt Fedrelandslaget, som riktignok ikke var noe politisk parti, men en nasjonal støttebevegelse på et meget vidt grunnlag. Vi fikk Quislings Nasjonal Samling og vi fikk Dybwad Brochmanns Samfunnsparti, alt sammen uttrykk for ønsker om en positiv aktivitet i den ene eller annen retning, bare ikke materialistisk, marxistisk. Man mente det måtte skje noe, hvis vår kultur og vår selvsten-

(Forts. side 6).

Tanker omkring en bok

Av redaktør Halvor Diesen

Trygve Engen:
Jeg er ingen landssviker.
Egetforlag.

Undertegnede må innrømme at han har lest denne boken med den største interesse. Forfatteren var medlem av Nasjonal Samling og ble dømt for det, som «landssviker». Men han føler seg ikke som noen sviker av landet, og boken er — som han selv sier — et forsøk på en «samlet fremstilling av førkrigstiden, krigstiden og etterkrigstidens hendelser, slik som vi har sett og ser dem.»

Nå er det visse ting så at det har ikke hittil hørt til god tone å operere med krav til subjektive straffbarhetsbetingelser, d. v. s. forsett eller uaktsomhet, når det gjelder oppgjøret etter krigen. — Ved en hvilken som helst kriminell forbrytelse lytter domstolen vaksom etter trekk som belyser forbryterens subjektive forutsetninger. Men man har et ganske sterkt inntrykk av at den side av gjerningsinnholdet hadde svært liten oppmerksomhet når det gjaldt felleiser etter Landssvikanordningen.

Tenker man litt nøyere over disse problemene, så vil man snart forstå at denne subjektive side av problemet i virkeligheten er meget interessant, — og vesentlig. Ca. 90 000 mennesker var under rettsforfølgning etter Landssvikanordningen. Var det virkelig 90 000 personer her i landet som forsettlig svek sitt land? Var forrederprosenten så umåtelig meget større hos oss enn den var i andre okkuperte land? Eller kan det tenkes at man er kommet i skade for å legge en ytre, objektiv, man kan gjerne si mekanisk domsmålestokk på en rekke tilfeller hvor det subjektivt sett ikke er riktig å tale om landssviker?

Spørsmålet er meget alvorlig for enhver politisk og sosial iaktager, som ønsker å gjøre rett til alle sider. Og man kan bare nærme seg en riktig besvarelse av det ved å forsøke å trengte inn i de subjektive forutsetninger hos dem det gjelder, — de dømte selv. Det må være grunnlaget for forsøket på å vurdere den boken som foreligger her og som på viktige punkter må antas å være representativ.

Trygve Engen forteller at hans far hadde et lite bruk i Nordland og var venstremanntid i 1880—1890-årenes særlige støpning, d. v. s. nasjonalsinnet (inntil det sjåvinistiske.) T. E. er derfor vokset opp i et miljø preget av bevisst og aggressiv nasjonalistisk tenkning. Hans modningstid til voksen kom til å bli sterkt preget av brytningen mellom kravet om et nasjonalt forsvar og den marx-

stiske antimilitarisme. Hans forstand tilsa ham at et forsvar var nødvendig. Han kom på ungdomsskole, høyskole og landbruksskole, og fant sitt kulturprogram Noregs Ungdomslags motto: Norskdom og kristendom. Han ble voksen like etter den første verdenskrig og opplevde den store skuffelse som Versaillesfreden var, som ikke skulle høyne respekten for de allierte vis a vis den tapende part, tyskerne. Han vokste opp til en sosial bevissthet,

En mann og et tidsskrift

Av NILS JØNTVEDT

I Danmark utkommer siden i fjor et fortreffelig tidsskrift, som vel de færreste her hjemme er blitt oppmerksom på, og det er forståelig. Tidsskriftets navn er «EGNE MENINGER», — d. v. s. at dets eneste bidragsyter er utgiveren selv, den fremragende danske kritiker, magister Harald Nielsen. Tidsskriftets første nummer utkom i mai 1953, og den første årgang (8 nummer) foreligger nu avsluttet. Dets fortsatte eksistens er avhengig av den nødvendige tilslutning, — med andre ord at det får et tilstrekkelig antall lesere, abonnenter. Så ypperlig er dette tidsskrift, at det ville være en skam for alt som heter åndelig elite her i Norden, om det skulle bli tvunget til å gå inn på grunn av mangel på interesserte.

Når magister Nielsen gikk til et så ekstraordinært skritt som å starte et eget tidsskrift for å nå frem til offentligheten med det han har på hjerte, så skyldes det ikke noen heseblesende iver for å gjøre seg bemerket, men ganske enkelt det nesten utrolige faktum at denne dyptpløyende og overraskende kritiske begavelse praktisk talt er helt utestengt fra dansk presse. Det har ikke alltid vært slik. Det er ikke så svært lenge siden han i samtlige nordiske land omtaltse og anerkjentes som det han virkelig er: Danmarks, for ikke å si hele Nordens fineste kritiske begavelse. Hadde han vært så heldig å tilhøre et større sprogsamfunn, ville han som kritiker sannsynligvis hatt et verdensnavn.

I «Farmand»s dobbeltnummer 15-16 for 10. april i år har forfatteren Alf Larsen skrevet en lengere artikkel om magister Nielsen, en ypperlig artikkel, som jeg tillater meg å henvise interesserte til. Den gir det nødvendige grunnlag til forståelse av temaet Harald Nielsen og hans kritiske virksomhet. Disse linjer tar i første rekke sikte på å gjøre dette blads lesere oppmerksom på Nielsens tidsskrift.

Når magister Nielsen ikke lenger kommer til orde i dansk presse, når han — for å bruke Alf Larsens ord — er blitt «Varg i Veum», så er årsaken først og fremst den (for ikke å si utelukkende den) at han har hatt den «frekkhet» å underkaste det jødiske problem en kritisk analyse og vurdering. Det greske verbum kritein (hvorav kritiker) betyr å skjelne, sondre, bedømme, og det ville være en grov fornærmelse mot en kritiker av magister Nielsens rang å tro at han er gått til kritisk angrep her uten å sørge for den solideste mulige utgangsbasis. Det å peke på, gjøre oppmerksom på soleklare kjensgjerninger — sine ira et studio — burde jo være like risikofritt for en kritiker med hensyn til jødespørsmålet som når det dreier seg om andre vitale spørsmål

i tiden. Hva vurderingen av kjensgjerningene angår, hvilke konklusjoner der kan eller bør trekkes, hvilken vekt de bør tillegges, — se derom kan der strides, men hver enkelt kritiker må ha rett til å fremlegge sin vurdering. Men også vurderingen står og faller med den kritiske kvalitet. Det er i våre «demokratiske» dager nok av kritikere som føler seg mektig kalte, men her som på andre områder er det sørgelig få utvalgte. Magister Nielsen er en av disse få utvalgte, og det endog i sjelden grad.

Jeg gjør her en liten avstikker. Det har vært meg en glede å bortskjenke et ikke helt ubetydelig antall eksemplarer av magister Nielsens brosjyre «29. August og — 5 Aar efter» til en rekke «verdige» medlemmer av vår bevegelse, og alle de som har lest den vil sikkert medgi at min karakteristikk av kritikeren Harald Nielsen ikke er overdreven. For mitt eget vedkommende må jeg si at jeg aldri har lest en så glimrende brosjyre, og det har vært meg en tilfredsstillelse å høre at også andre deler min oppfatning. Bedre kan forloren patriotisme, politisk spekulasjon og sinnsforvirret frigjøringsvindel ikke skildres. Hertil kommer det ubetalelig gode at magister Nielsen har stått utenfor og over det hele, han har kunnet være den kjølige tilskuer til begivenhetene, — den nøkterne og kjølige kritiker ja, men på ingen måte den indifferente, den likegyldige. Intet hjerte banker varmere for Danmarks sanne vel enn nettopp magister Nielsens. Det er ikke vanskelig å lytte seg til smerten bak de ofte hårde, men rolige og rammende ord.

Til slutt dette: jeg kan ikke gi de virkelig åndelige interesserte innen vår bevegelse (og ikke bare dem!) noe bedre råd enn enn å tegne et abonnement på denne fremragende kritikers ypperlige tidsskrift. Det utkommer som nevnt med 8 nummer og koster 12 (danske) kroner for hele årgangen. — Man behøver ikke å være profet for å forutsi at dette tidsskrift i tidens fylde vil bli lest og studert med den interesse det fortjener når det meste av det «tidsmessige» tøv er vandret dit det hører hjemme. At man på denne måten, jeg mener ved å støtte tidsskriftet gjennom et abonnement, samtidig setter magister Nielsen i stand til å fullføre et større påbegynt verk forinnen han legger pennen ned for godt, tillater jeg meg å nevne en passant. Ingen behøver å tvile på at det vil bli et verk som kommer til å ruve godt i dansk åndsliv.

P.S. Adressen til «Egne meninger»s ekspedisjon er følgende: Eloff Pettersens Bogtrykkeri, Gl. Kongevej 177, København V. Magister Harald Nielsens adresse: Villa «Sølyst», Birkerød, Danmark.

Tanker omkring en bok . . .

(Forts. fra s. 5).

dighet skulle reddes. Over halvparten av landets innbyggere var uten enhver tillit til det styre landet hadde mot slutten av 1930-årene, og store deler av folket anså styret for å være direkte landsforrædersk. Og så seilet verden inn i den annen verdenskrig, og vi ble trukket inn, med Nygaardsvolds regjering som landets styre.

Når man nå skal forsøke å bedømme dem som — etter det vi senere har sett — vurderte situasjonen og de nasjonale muligheter under krigen, galt, så må man — etter min mening — gjøre seg opp en mening om følgende:

Var situasjonen så krystallklar at den ikke ga plass for forskjellig vurdering av de nasjonale plikter, selv under krigen og okkupasjonen? Ga de, som skulle være landets ledere og styre, i offentlig liv, arbeidsliv og næringsliv eksempel og direktiver, som ikke kunne etterlate en godtroende tvil hos ganske alminnelige mennesker?

Jeg er ikke et øyeblikk i tvil om at dette spørsmål må besvares med: nei.

De begynte i de første krigsdager, hvor regjeringens flukt, etter det tåpelige mobiliseringsvirvar, dannet en verdig start for uklarheten Paal Bergs takketal til Quisling var faktisk en farlig handling, selv om den indre sirkel forsto og respekterte dens mo-

tiv. Sommeren 1940 ble uklarheten på det sivile område utdypet. Stortingsforhandlingene med tyskerne om Kongens avsettelse var ikke noe verdig eksempel. — Riksrådsforhandlingene var det ennå mindre, i virkeligheten. — Næringsliv, kommuner og stat (d. v. s. administrasjonsrådet) samarbeidet lojalt med tyskerne. Det ble dannet et tysk-norsk handelskammer i Oslo o.s.v.

Kapitulasjonen i juni 1940, da 6. divisjon nedla kampen og kongen og regjering dro i utlendighet, har vært omtvistet. Og denne tvil er meget forståelig. Undertegnede er selv, i dag, i tvil om hvorledes denne kapitulasjonen skal være å forstå, folkerettslig. Og av den daværende regjering vitneprov i rettssaker etter krigen har man et levende inntrykk av at man ikke hadde noen klare, bevisste forestillinger om det, på det hold heller.

Det er lett nok etterpå å si at da Terboven den 26. september holdt sin tale i radio, hvor han oppløste alle partier og erklærte at «bare gjennom NS går veien til Norges selvstendighet», skulle saken være klar. Den var imidlertid ikke klar. Forholdet var at allerede på det tidspunkt eksisterte i virkeligheten ingen politiske partier i Norge. Allerede sommeren 1940 var de partipolitiske skillelinjer i virkeligheten visket ut, og innbyrdes opphavet. Først etterpå har man fått rede

på at Arbeiderpartiet allerede meget tidlig etablerte en partiorganisasjon på utsiden av grensen, men det er en annen sak.

De ferreste heftet seg derfor ved Terbovens utsagn. Men den positive, den om NS, gjorde utvilsomt et meget sterkt inntrykk.

Det er ikke alle i samfunnet gitt å vurdere politiske utsagn med den sunne skepsis og med nødvendig intuitiv reaksjon. Vi ser — ved hvert valg — at det er en utrolig mengde mennesker, som faktisk tror på det de makt-havende politikere sier. Det er hundretusener som tror på slagord som dette med «Hele folket i arbeid» og hva de nå har hett, fra trinn til trinn, ettersom det enkelte slagords fiasko er blitt en kjensgjerning.

Var det nå så rart at hele denne mengde mennesker trodde på de slagord som de fikk servert under krigen av Terboven, Quisling og andre, uten at det var noen autoritative motforestillinger tilgjengelige for dem? Når vi ser hvordan massene reagerer selv når motforestillingene er til stede, så må man avgjort svare: nei.

Var videre den såkalte jøssingfronten så imponerende, generelt sett? Jeg ser bort fra den stamme av faste og bevisste motkjempere som hadde satt seg et mål og fulgte det.

Å, nei. Vi skal ikke gjøre fronten mere imponerende enn den var. Det var mange som i dag går for å ha vært framtrædende

jøssinger, som gikk omkring med innmeldingsblanketten utfylt i lommen. Det var mange som tallet på knappene. Undertegnede har større respekt for ham som gang på gang kom og spurte om råd, og som hver gang innrømmet at rådet var det rette, men som allikevel meldte seg inn i NS, fordi det ble hans overbevisning. Han hadde da virkelig en overbevisning, og han har fått lide for det.

Det var ikke så vanskelig for oss, som forlengst hadde gjort opp vårt politiske bestikk for den politiske ferd gjennom livet å motstå Terboven, Quisling og alt deres væsen under krigen. De fristet oss ikke. Det var heller ikke vanskelig for alle dem som var vant til å la andre gjøre opp deres bestikk og fikk kursordren i rett tid. Men for alle de andre var ikke situasjonen så enkel som ettertiden har villet gjøre den. — Der er det et meget vanskelig felt av subjektiv vurdering å overvåke, det spenner fra den mest blåøyde, troskyldige tillit til det skrevne og talte ord, helt til den mest drukdrevene og listige utnyttelse av en foreliggende situasjon. Hele denne skala er blitt ensartet behandlet under det rettsoppgjør vi har sett etter krigen. De er alle kastet i en sekk.

Dette er tanker som er vekket til live under lesningen av Trygve Engens bok. Ikke alt i den er meg like sympatisk. Jeg deler ikke hans oppfatning på ethvert punkt, hverken før, under eller etter

I de siste par-tre nr. av Folk og Land har jeg merket en liten ny tone. Nu er det gjennom bladet gjennom mange år drevet en opplysningsvirksomhet og en sannhetssøken. Det er til overmål dokumentert, hvor det er begått urett over alle grenser mot oss. Det kan ikke lenger finnes skygge av tvil om dette. Og nu merker jeg mere enn før at bladet krever rettferd for oss. Mye er ødelagt og kan ikke gjøres godt. Men jeg er så enig med bladet i at nu må vi kreve og la myndighetene forstå at nu går det ikke lenger. Det holder ikke stikk, dette som bl. a. Ramndal sa at

krigen. Men jeg kan ikke undre meg over den snev av bitterhet forfatteren gir uttrykk for. Jeg føler meg overbevist om at Trygve Engen ikke er noen landssviker, når forholdene er slik som han har fortalt. Det underlige er at med et sterkt flertall i folket med slik nasjonal innstilling som forfatteren gir uttrykk for, ville vi sannsynligvis ikke hatt noen 9. april 1940, slik som vi opplevet den dagen.

H. D.

A. OLESEN

Dyrekjøpt hevn

2

RUSSLAND MÅ IKKE
KRITERISERES

Freda Utley bemerker her til: «Under trusel om fengselstraff ble det tyskerne forbudt å kritisere Sovjet-Russland eller å beklage seg over den umenneskelige behandling av dem som vi hadde utlevert til kommunistisk terror. Inflytelsesrike embeter innenfor militærregjeringen, stillinger innenfor den tyske statslige og kommunale administrasjon, innenfor de såkalte «Spruchkammer» (av-nazifiseringsdomstoler), avisforlag og radiostasjoner ble besatt med amerikanske og tyske kommunister og medløpere.

«Vi gjorde alt hva vi kunne for å overbevise tyskerne om at vi ikke hadde noe å innvende mot totalitær lære og praksis, så lenge man dermed kunne tjene Sovjetrusslands, men

ikke den tyske nasjonalismes interesser!»

Ut fra denne tankegang utstedtes, helt i Morgenthau-planens ånd, i april 1945 den amerikanske armebefaling JCS 1067, ifølge hvilken der ikke skulle foretas noe som «siktet på Tysklands økonomiske gjenreisning eller til å opprettholde og styrke den tyske økonomi». Militærregjeringen fikk uttrykkelig ordre til å «forby og forhindre» en lang og omfattende rekke industrier. Levnetsmiddelbruken skulle begrenses til et minimum; eventuelt «overskudd» skulle forbeholdes besettestroppen og D.P.s (dvs til displaced persons). Her sies det likeså ettertrykkelig at Tyskland ikke var blitt besatt med det formål å befri det, men som «beseiret fiendeland». «Fraternisering» med fienden ble forbudt. Medlidenhet og godgjørenhet, endog

overfor barn, ble forbudt ved straff. Messeunderoffiserene fikk ordre til å kaste matrester bort og aldri gi dem bort til sultende tyskere. Enn ikke kaffeerstatning måtte gis bort. Medfølelse med andres nød betraktes som uamerikansk. Planen var altså klart tilrettelagt i Morgenthau's ånd, og Eisenhower var dessverre mann for at denne plan i noen år var bestemmende for besettestesmaktes politikk. Så var det slutt. Det var Sovjet-Russlands stigende aggressivitet overfor den vestlige verden og bolsjevismens voldsomme fremstøt mot øst og mot vest, som ga støtet til at man forandret signalene og derved langt om lenge fant veien tilbake til et mere rettferdig demokrati. — Men da var der allerede skjedd ubotelig skade.

DA TYSKLAND AV KONKURRANSEMESSIGE GRUNNER BLE PLYNDRET GJENNOM DEMONTASJEN, OG ANDRE LAND FIKK SENDT FOR DEM UBRUKELIG MATERIELL, BARE FORDI DET SKULLE FJERNES FRA TYSKLAND

I flere kapitler skildrer Freda Utley, etter klarleggelsen av de prinsipielle retningslinjer i de alliertes besettestespolitikk, de praktiske resultater av denne politikk. Det skjer først i skildringen av «hevnens materielle omkostninger» i en redegjørelse for de av de allierte i de første år etter kapitulasjonen fortagne demontasjer, foranstaltningene til ødeleggelse av hele den tyske industri. Det er et overordentlig instruktivt bilde som her tegnes. Enn i september 1948 fikk forfatterinnen et levende inntrykk av hvorledes alt i de tre tyske vestsoner var bestemt av den oppfatning at det ennå var Tyskland, og ikke Russland som var en trusel mot Europas fremtid og for verdensfreden, helt i motsetning til den situasjon hun umiddelbart forut hadde lært å kjenne i det nettopp i denne periode i særlig grad fra øst truede Berlin. I de tre vesttyske soner demonteres der ennå lystig videre, for at overenskomsten fra Jalta og Potsdam kunne skje fyldest, som om Russland aldri hadde brutt disse overenskomster! Derved satte de

vestlige besettestesmyndigheter seg i realiteten radikalt ut over de formål som nu var foreskrevet ved Marshallplanen og Truman-doktrinen, med hensyn til hvilke det amerikanske folk i alminnelighet antok at de allerede da dannet grunnlaget for de alliertes politikk i Vest-Tyskland. Til nevnte tidspunkt løp imidlertid ennå store transporter ikke bare fra den engelske men også den amerikanske sone i Russland, til Tsjekkoslovakia, til Polen, Jugoslavia og andre land bak jernteppet. De var altså ikke blitt stanset tross den blokade Russland hadde innledet mot Berlin, og som hadde tvunget amerikanerne til å skape luftbroen for å opprettholde forbindelsen mellom byen og Vest-Tyskland og for å sikre det sultende Berlins forsyning med levnetsmidler.

I juli 1948 foretokes ennå de største leveranser fra den engelske sone. Om resultatene opplystes det nærmere i et kommunike som den engelske militærregjering den 6. februar 1949 lot offentliggjøre i det i Zürich utgitte «Tat». Derav fremgikk at det var bortført

R. Gjessing

Urmaker
Drammen
Tlf. 25 07

Victoria Gjesteheim

Strandgt. 41
Telefon 497 - Egersund

Reiseskrivemaskiner

Optima Plana kr. 485.—
Optima Elite » 515.—
Rheinmetall » 585.—
Avbetaling om ønskes.

SVERRE JACOBSEN
Ilseng.

VI SØKER løssalgskommi-
sjonærer over alt hvor vi
ikke er representert. Be-
om betingelser.

FOLK OG LAND
Kierschowsgt. 5, Oslo.

rettsoppgjøret var så riktig, så riktig. Det er merkelig at enhver jurist privat fordømmer rettsoppgjøret og 90 kanskje 95 pst av den voksne befolkning likeså. Men de herrer i storting og regjering, de forstår ingenting. D.v.s. — de later som de ikke forstår.

Nu må vi sammen med vårt blad og forbund sette mere alvor bak kravet. Vil de ikke rette på den grove urett, får de ta følgene av det som måtte komme.

L.

Hr. redaktør.

Det må være tillatt takke Dem for den gode avisen De har skapt. Det er alltid en glede å lese den og den gjør et meget godt arbeid.

Det er dessverre så at mange av oss mangler både tid og penger, og når vi dessuten lider av en viss sløvhets, er det innlysende at Deres avis ikke får den støtte den fortjener. Det er derfor en prestasjon av rang å holde det gående og holde det nivå som Folk og Land alltid har holdt og fremdeles holder.

O. A.

OM JEG BLIR HUNDRE ÅR SKAL JEG IKKE GLEMME

Ro omkring rettsoppgjøret! — Det er den parole til alle fra maktene. Ingen må si noe. Alle skal tie. Ellers kunne det komme stikker i hjulene, og alt

kunne skje. Det må framfer alt avregnes. Og det lystres ordre. Vi så det så tydelig under valgkampen i høst. Til i dag, snart 10 år etter, er «rettsoppgjøret» det mest brennende problem i bygder og byer. Men i samtlige programmer og valgtaler ble det ikke berørt. Også da skulle det ties. Det er mange som kanskje ikke forstår hvilken rolle det såkalte rettsoppgjør spiller i samfunnslivet hos oss. Det som er skjedd og skjer den dag i dag kan nok ikke glemmes. Og et større problem å løse finnes ikke i dag i vårt bygder, kanskje heller ikke i byene. Og det vil jeg si at om jeg blir 100 år og mer enn så, skal jeg ikke glemme den urett som er øvet mot oss. Og jeg skal sørge for at når jeg er borte skal mine barn og barne barn få vite hvilke rettssvikere, hvilke terrorister det fantes i Norge i det Herrens år 1945. Det var det år da kommunistene kom til makten i gamle Norge. Da disse gamle kommunister narret de øvrige politikere til å være med på den største galenskap og den største urett som noensinne er begått i det norske samfunn.

En kunne vente alt av disse gamle kommunister, disse Moskva-disipler med det brukne gevær og dynamitt i borehullene. — Men av gamle støe borgerlige politikere hadde jeg ventet og krevet noe annet. Og jeg krever det den dag i dag. Men de er forsiktige og konsekvente. Aldri et skritt i retning av mer rettferdighet.

het. Jeg beundrer NS-folkene, at de tar det så rolig som de gjør. Det vises en ganske annen kultur og beherskelse enn de på den andre siden noen gang har hatt.

Jeg har så ofte sett gjennom 40—50 år at amnesti blitt gitt i utlandet, når kongelige personer gifter seg, jubilerer eller dør. Det var så å si en dagligdags sak. Vi har etter krigen hatt mange slike anledninger i vårt land. Men vi slapp at det ble vist den minste rettferdighet. Det kunne kanskje na lønnet seg med en smule barmhjertighet! For mye halstarighet lønner seg neppe.

Men i utlandet var det jo oftest juridiske dommer. Her er det jo bare tale om fusk og fanteri. — Den norske jus er ikke lenger av kvalitet.

Nei, vi skal ikke tie, og vil dere ikke vise rettskaffenhet, vil ilden en dag blusse opp og slå tifold igjen.

Vi vil huske og aldri glemme, det kan dere være sikre på!

K.

*

Jeg har vært jøssing alltid — men jeg har forlenget merket NS-folkets skammelige behandling. — — — Jeg mener at Folk og Land i dag er den eneste ikke ensrettede avis som utkommer.

R. R.

Tannlege Maamoen

Hansteensgt. 2
Telef. 44 43 33

Tannlæge

MARTIN KJELDAAS

Hansteensgt. 2
Tlf. 44 75 54

Gård eller småbruk

kjøpes av «sviker». Bill. mrk. «Østlandet».

Gift, øvet tømmerhogger med motorsag søker fast jobb. Bill mrk. «Omskolert».

Dame i 50-årene

av solid bondeætt, allsidig int., ønsker bekjentskap med sympatisk og bra mann. Absolutt diskresjon.

B.m. «Alvor».

Jeg kan skaffe

flott villatomt, ev. arb. for dame mot 1 å 2 kont. 30-60 kvm, i Oslo snarest. B.m. «Helst tlf.» til ekspedisjonen.

Hallo NS bønder!

Er det noen som har en middels stor gård (og) hvor der er anledning til skogskjøring om vinteren å bortforpakte til gift frontkjemper. Helst Østlandet.

Bill. mrk. «God drift og orden garanteres».

598 000 tonn maskiner og annet materiale fra tyske industriforetagender, derav ble 163 896 tonn sendt til Russland, 18 618 tonn til Tsjekkoslovakia, 1798 tonn til Albania og 45 135 tonn til Jugoslavia. Englenderne vek engang ikke tilbake for å foreta leveranser til den russiske rustningsindustri; således meddelte «Times» allerede den 20. desember 1948 at Krupps rustningsverk i Borbeck befant seg på vei til Russland.

Demontasjens vanvidd skildres ved en rekke enkeltforhold. Således forteller forfatterinnen at militærregjeringen i Berlin for å sabotere de med Marshallplanen forbundne gjenreisningsplaner sørget for at Kiefer-verkene i Stuttgart kom under hammeren. Fru Utley hadde selv besøkt dette verk. Her produsertes ventilasjons- og varmeanlegg for fabrikker og sykehus, og selve verket var det eneste innenfor den engelsk-amerikanske sone, som fremstilte såkalte klimaanlegg for sykehus. Allikevel skulle alt maskineri borttransporteres til Grekenland. Derved hadde den greske misjon etter et be-

søk på fabrikken erklært at Grekenland hverken hadde et marked for sådanne anlegg eller de råmaterialer og det tekniske personale som var nødvendig for igangsettelsen av et sådant industrielt foretagende i deres eget land. — Det var altså ganske klart at materialet ikke var til noen nytte for Grekenland, og sluttelig måtte ende på losseplassen, hvis det allikevel ble sendt drened. Men fabrikken sto nå engang «på listen», og så hjalp ingen kjære mor. De viktigste maskiner ble avmontert og avsendt, og de tyske arbeidere søkte så å fortsette produksjonen ved simpelthen å skjære og nitte blikkmaterialet med hendene i stedet for å sveise det. Liknende forhold skildres med hensyn til Zaiserverkene i Stuttgart, der produserte elevatorer og elektriske kraner, til Frankverkene i Birkenau, som fremstilte glassøyne for blinde, måleinstrumenter for tekstilindustrien og optiske presisjonsapparater, til Gendorf-verkene Bayern, som produserte klor-natrium for kunstindustrien, endelig også med hensyn til

den berømmelige urindustri i Schwarzwald.

I sistnevnte tilfelle var selve anledningen til de allierte maktens inngripen særlig iøynefallende. Engelske konkurransehensyn og intet annet var nemlig grunnen til at denne gren innenfor tysk produksjon, som er oppdelt i mange mindre bedrifter, skulle settes ut av spillet. I denne industri hadde franskmennene allerede i den første besetelsestid foretatt alvorlige inngrep og latt maskinene transportere til Frankrike. — Men senere ble englenderne interessert i saken, og de overveielser som fra denne side var bestemmende for kravet om en vidtgående demontasje, skildres i en avhandling, som 1948 offentliggjordes i tidsskriftet «British Jeweler and Metal Worker». Her sies bl. a.:

«Mr Borret, formann for eksportgruppen, har i de siste tre år ført vidtløftige forhandlinger og samtaler, for at den tyske urindustri produksjon nedsettes på mindre enn de 72 pst. av produksjonen fra 1938, som den allierte kontrollkommisjon er blitt enig

om. Det er gledelig å kunne berette at der som resultat oppnåddes tilslutning til en reduksjon på 50 pst. i forhold til produksjonen i 1938. Nettopp dette var vårt mål. Tyskerne vil riktignok uten enhver tvil føre sin urindustri tilbake til det gamle nivå; men under de nuværende forhold har den engelske industri et visst pusterom, således at den kan organisere seg på et sunt grunnlag. Forbundet har allerede uttalt mr. Barret sin takk for hans tålmodige og utrettelige bestrebelser i denne sak. På grunn av dette resultat vil et antall tyske fabrikker bli oppløst og mr. W. Cope har allerede innsisert disse fabrikker og også andre maskiner, som var stillet til rådighet for England.»

Tydeligere kunne det jo ikke sies at det var rene forretningsinteresser som var bestemmende for demonteringen i den her omhandlede industrigren. Men der skjedde verre ting. Således demontertes enu i oktober 1949 hoved-elverket i Bremen, d.v.s. i den eneste havneby, over hvilken

dengang alle leveranser til den amerikanske hær i Tyskland og til ERP (det europeiske gjenreisningsprogram) dirigertes. Anleggene overførtes til en sovjet-stat i en periode da Sovjet blokkerte Berlin. Likeså meningsløs var nedbrytningen og borttransporteringen av maskiner i støperiet Gutehoffnungshütte, avdeling Düsseldorf, hvor selve omkostningene ved demontasjonen beløp seg til 800—1000 DM pr. tonn, mens disse omkostninger bare ville ha andratt til det halve, hvis Tyskland skulle ha produsert og levert tilsvarende nye maskiner; det hadde altså vært mere rasjonelt å la stålverket «reprodusere seg selv». Men det ble ødslet bort og fordelt vidt omkring: Jugoslavia fikk hovedparten, England fikk minst, men ellers profiterte land som Australia, Grekenland, India og Pakistan, uten at de dog kunne dra noen so mhelst nytte av de leverte maskiner. Imidlertid oppnåddes hermed at en betydelig tysk eksportindustri ble slått i stykker.

Snakket minister Irgens for meget tysk i Cairo?

Minister i Beograd, Francis Irgens, har klaget til Protokollkomiteen over at han ble forbigått ved besettelsen av sendemannsposten i Madrid og Helsingfors og stilt i disponibilitet. Protokollkomiteen skriver at en samlet vurdering av saken gir grunn til å anta at minister Irgens burde vært utnevnt til en av de to sendemannsposter. Utenriksdepartementet hadde neppe grunn til å gå ut fra at minister Irgens ønsket å bli stilt i disponibilitet. Han søkte høsten 1952 om forflytning fra sitt embete i Cairo. Komiteen peker på at ansettelsen av redaktør Hans Olav som sendemann i Helsingfors ga støtet til en protest fra 125 av 158 forflytningspliktige sendemenn og

sekretærer som er knyttet til UD. Protokollkomiteen er enig med disse i at det i dette tilfelle ikke var overbevisende grunn til å ansette en person som ikke tilhørte fagetaten — til fortrenghet av en eldre embetsmann. Dette er jo en oppsiktsvekkende og trist bemerkning både for Regjeringa, UD og Hans Olav.

Hadde Irgens irritert britisk Intelligence Service med for eks. å tale for mye tysk — for eksempel i telefonen — i Cairo, eller kunne det antas at han ville tale for mye villig spansk med Franco, — eller ikke å være engelsk nok i Finland? Er det kanskje ikke så nøye hvordan han ter seg som minister i Beograd?

A. L.

Hvem begynte?

(Forts. fra side 1.)

Den første offisielle tilkjennegivelse av at det var England som begynte bombingene av sivile mål kom i 1944, da briten I. M. Spaight, førstesekretæren i det britiske luftfartsdepartement, ga ut sin bok «Bombing Vindicated». Offentliggjørelsen ble tillatt den gang fordi man anså krigens utgang som givent, og det tyske luftvåpen var allerede ute av spillet. I boken gir I. M. Spaight følgende forbløffende erklæring:

Da vi var i tvil om den psykologiske virkning av en propagandistisk sannhetsfordreining av kjensgjerningen om at vi i virkeligheten hadde begynt den strategiske luftkrig, unnså vi oss ikke for å skaffe oss den nødvendige gjenklang i offentligheten. Det var sikkert en feil, men det var en strålende avgjørelse. Storbritannia begynte gjennomføringen av sin plan natten den 11. mai 1940 med et angrep av 18 Whitley bombemaskiner mot Freiburg im Breisgau.

«Slik» forklarer I. M. Spaight, begynte vi å bombe mål i Tyskland før tyskerne hadde angrepet de britiske øyene.»

Det tyske luftvåpen klebet den gang, som Spaight uttrykker det, til hærens avdelinger og ble brukt som artilleri for de hurtige tropper.

Også luftmarsjal sir Arthur

Harris bekrefter at ledelsen for det tyske luftvåpen hadde unnlatt å sørge for tilstrekkelig antall av kampfly for luftkrigen mot sivilbefolkningen. Denne unnlathet var en av grunnene til Tysklands nederlag. De «nærmest ubevæpnede tyske bombefly» som deltok i slaget om England, ble «skutt ned som kuer på en eng», sier sir Harris.

Hadde ikke England begynt den uinnskrenkede bombe-krig, skriver Spaight, så ville etter all sannsynlighet ikke London og industrisentrene i Coventry, Birmingham, Sheffield og Southampton noen gang blitt bombet. «Hitler» mener han, «anstrengte seg til å begynne med for å oppnå en overenskomst med England for å innskrenke luftvåpenets innsats til frontområdene.»

England ville ikke dette, og avgjørelsen var vel overlagt.

Spaight slår fast at strategien var fastlagt etter en innstilling som britiske fagfolk hadde fremlagt allerede i 1936.

På tross av den engelske unnskyldning med at de britiske bombeangrep var en gjengjeldelse for den tyske bombing av Warschau og Rotterdam bekrefter såvel Spaight som den kjente engelske militærskribent, Liddell Hart, at disse byene først ble bombardert da de tyske hærstyrker sto foran byenes porter, og at

† Misjonsprest A. THUNEM er død

Det koster alltid kamp og lidelse å følge sin samvittighet, i stedet for å drive kritikkløst med strømmen. Det fikk også Thunem merke i rikt monn.

Da den 26-årige misjonær i 1897 kom til Madagaskar, ble han med en gang stillet overfor ytterst vanskelige forhold. Året før hadde Frankrike i en krig under tvunget den store øya, og det gjæret fremdeles blant den innfødte befolkning. Thunem fikk rik anledning til å lære kunsten å omgås både okkupert og okkuper. Ja så sent som i 1915 måtte han bruke alle sine diplomatiske evner for å redde presteskolen på Ivory, hvor elevene holdt på å bli dratt inn i en oppstand mot de franske myndigheter.

Det var derfor naturlig at det ble Thunem som Kirkedepartementet henvendte seg til sommeren 1944, da det gamle styre i Det Norske Misjonsselskap ved illegal virksomhet hadde satt selskapets eksistens i fare. Men kun på den uttrykkelige betingelse at han ikke skulle ha noen godtgjørelse gikk Thunem med på midlertidig å overta den daglige ledelse av selskapet i de siste 10 ytterst vanskelige måneder av okkupasjonstiden, og det skyldes utelukkende ham og biskop H. H. Skjerve at selskapets formål på 10—11 millioner kroner ved «frigjøringen» kunne tilbakeleveres i full orden.

Og takken? — Ja, den besto

Godseier Egeberg tilkjent 200 000 kroner i erstatning

Oslo byrett finner at Direktoratet har opptrådt uforsvarlig ved forvaltningen av Oscar Fr. Egebergs bo

Oslo byrett har ved dom tilpikt staten, ved Justisdepartementet, å betale Oscar Fredrik Egeberg 200 000 kroner med 4 pst. renter pr. år fra 12. mai 1952 til betaling skjer. Påstanden om erstatning for skade på den faste eiendommen Skinnarbøl i Vinger avvises fra Oslo byrett.

Etter det som er opplyst om forholdene i denne erstatningsbyene derfor var militære mål.

De innrømmet at bombing av disse byene var en «taktisk angrepsbehandling i overensstemmelse med de gamle regler for beleiring og beskytning.»

Dertil kommer at Rotterdam i virkeligheten ble bombet tre dager etter det engelske angrep på Freiburg.

blant annet i at den da 77 årige prest (som aldri hadde vært medlem av NS!) fikk en tids opphold i Dalane konsentrasjonsleir.

Om alt dette har han selv fortalt i en liten bok på 60 sider, «Et særmerket blad i Misjonsselskapets historie. Trekk fra okkupasjonstiden og fra fredsårene som fulgte», som han utga på eget forlag i 1951. Visse ting er senere blitt utdypet nærmere i hans siste bok «Misjonen i fare» (164 sider), som kom like før hans død.

Mendés-France . . .

(Forts. fra side 1)

av andre grunner var han før krigen motstander av Tyskland, og da krigen kom var han ikke blind for at kampen var uten utsikter for Frankrike. Som løytnant i armeens reserve avsto han derfor å ta hensyn til sine overordnede ordre og foretrakk i god tid å trekke seg tilbake fra fronten til Bordeaux før han kom i krigskontakt med tyskerne. Etter datidens begrep måtte denne privattaktiske beslutning tydes som faneflykt. Mendes-France ble arrestert og dømt av militærretten til seks års fengsel og degradering på grunn av «dessertering fra fronten i krigstid». Dessuten ble han fradømt sine borgerlige rettigheter. Hvilket gjorde ham særlig egnet som re-

Etter lesningen av disse bøker sitter man igjen med inntrykket av et stort og godt menneske, en varm kristen og en sannhetssøker av de sjeldne. Aldri noen hatfull bemerkning, aldri noen bitterhet, — kun en forundring over menneskenes uberegnelige adferd; han feller ingen dom, men nøyer seg med å vise til at «det er Kristus Herren, som når dagen kommer ordner med det som gjelder regnskap for våre ord.»

Vi lyser fred over misjonsprest Thunems minne. L. E.

gjeringsjef i den fjerde republikken. I fengslet ble han sykemeldet og ble lagt inn på lasarett i Lyon, hvor det var en lett sak å flykte over til Spania og da ikke som franskmann, men som polakk (!) og formodentlig kom hans kunnskaper i fedrenes språk ham til nytte i det nye gjestlandet. Fra Spania gikk kursen videre til England og kom der inn i flyvåpenet, hvor han ble kaptein. I 1944 ble han av de Gaulle utnevnt til koordinasjonsminister.

*

Dette er altså bildet av mannen som skal rette opp alle misserene i Frankrike og skaffe fred på IndoChinafronten. Det er typisk for den politiske evneløshet i Frankrike at en tidligere faneflyktig og straffet politiker kan bli landets fremste embetsmann, og det lover ikke godt for den videre politiske utvikling i Europa, hvor Frankrike dessverre har en avgjørende betydning. Man undres ikke over at det går smått med enigheten om Europa-hæren og de andre inter-europeiske avtalene.

FOLK og LAND

Ansv. redaktør og utgiver:
FINN BRUN KNUDSEN

Utkommer i Oslo
Redaksjon:
Telefon 55 76 56

Ekspedisjon og kasse:
Klerschowsgt. 5, Oslo
Telefon 37 76 96

Abonnementspriser:
Kr. 16.00 pr. år, kr. 8.00 pr. halvår. Sverige, Danmark: kr. 20.00 pr. år, kr. 10.00 pr. halvår. Utlandet for øvrig: kr. 24.00 pr. år, kr. 12.00 pr. halvår. I nøytralt omslag kr. 30.00 pr. år; kr. 15.00 pr. halvår.

Løssalgpris: 40 øre

Annonsepris:
32 øre pr. millimeter over en spalte

Bruk postgironr. 16450

Sambandstrykkeriet
Oslo